# ARGUMENT

Se împlinesc anul acesta 50 de ani de la dispariția și 110 de la nașterea unui important lingvist român, a cărui viață și activitate științifică ajunseseră, la un moment dat, să se confunde cu înseşi dialectologia şi geografia lingvistică românească şi romanică. Sever Pop, cel despre care vorbim, a fost un savant român care, obligat de învârtejirile istorice să străbată calea exilului, nu şi-a uitat şi nu şi-a repudiat niciodată rădăcinile şi care ocupă şi astăzi un loc inconfundabil în istoria lingvisticii secolului XX.

Născut la 27 iulie 1901, într-un sat de munte (Poiana Ilvei) din nordul Transilvaniei, Sever Pop s-a format ca om de ştiinţă la Universitatea din Cluj (fiind elev al lui Sextil Puşcariu, Theodor Capidan şi Nicolae Drăganu şi avându-i colegi, printre alții, pe Emil Petrovici şi Ştefan Paşca) şi la Muzeul Limbii Române de pe lângă Facultatea de Litere a Universității clujene, înființat şi condus de marele filolog, lingvist şi om de cultură care a fost Sextil Puşcariu. Acesta l-a pregătit încă din vremea studenției pentru elaborarea unei lucrări de o excepțională valoare științifică, Atlasul lingvistic român. Sever Pop a devenit membru al Muzeului Limbii Române, s-a inițiat în lucrările pentru Atlas şi pentru Dicționarul limbii române.

În 1925 își susține doctoratul cu o teză despre terminologia calului, publicată fragmentar în „Dacoromania". Apoi, Sextil Puşcariu l-a trimis în Franța, unde, între 1925 şi 1927, s-a specializat, la École Pratique des Hautes Études din Paris, în dialectologie şi geografie lingvistică, cu profesori renumiți, ca Jules Gilliéron, Antoine Meillet, Mario Roques, Oscar Bloch, Joseph Vendryes, Antoine Thomas, l'Abbé Meunier şi Hubert Pernot. Publică, la sfârşitul stagiului său parizian, o carte de teorie şi metodă a cercetărilor dialectale, *Buts et méthodes des enquêtes dialectales* (1927), care-l face cunoscut romaniştilor epocii. Întreprinde cercetări pe teren ale graiurilor populare, în Franța, Elveția, Italia şi Catalonia, alături de cei mai mari specialişti ai vremii: Louis Gauchat, Jakob Jud, Antoine Duraffour, Antoni Griera, E. Tappolet, Ugo Pellis şi Paul Scheuermeier.

Imediat după întoarcerea în țară, în 1927, începe munca efectivă pentru pregătirea şi realizarea Atlasului lingvistic român: elaborează Chestionarul şi contribuie la stabilirea transcrierii fonetice (alături de Emil Petrovici şi de alți „muzeişti"), face anchete de probă (împreună cu Emil Petrovici, care este cooptat de Sextil Puşcariu în 1929 pentru ceea ce va fi ALR II), iar între 1930 şi 1937 anchetează 301 localități care constituie rețeaua ALR I. Între timp, avansează în ierarhia didactică a Universității clujene, ajungând conferențiar. În 1939–1940 ocupă (prin concurs) postul de profesor la Universitatea din Cernăuți, iar apoi, tot

*DACOROMANIA, serie nouă, XVI, 2011, nr. 1, Cluj-Napoca, p. 7–9*

ca profesor, trece la Universitatea din Bucureşti. Apare, în redactarea lui Sever Pop şi sub directa lui supraveghere, volumul I din ALR I (1938), un adevărat triumf în lumea romanisticii europene (primeşte şi Premiul Societăţii de Lingvistică din Paris), iar apoi (în 1942), volumul II. O bună parte a volumului al treilea, mai precis „75 hărţi mari şi peste 200 hărţi colorate", dispare într-un incendiu produs la Tipografia Unirea din Braşov, în 1946, alături de „un volum de texte dialectale din toată ţara" şi de „toată hârtia *Atlasului*" (după cum îi scrie lui Grigore Nandriş, în 1946 – în corespondenţa publicată de I. Oprişan).

Din 1941, începe o carieră în diplomaţie, care se va sfârşi cu exilul, după instaurarea comunismului în România. Este consilier cultural la Legaţia Română din Roma şi director adjunct la Accademia di Romania in Roma, de unde este destituit în 1948. În ţară, i se retrage cetăţenia română şi i se confiscă toate bunurile. Rămas pe drumuri, salvarea îi vine de la Universitatea Catolică din Louvain (Belgia) (Université Catholique de Louvain), unde este chemat în 1948 şi unde este numit profesor extraordinar în 1953. Publică, între timp, la Berna, o *Grammaire roumaine* (1948), care a însemnat mult pentru cunoaşterea mai bună în lumea occidentală a caracterului romanic al limbii noastre, şi sinteza sa monumentală, *La dialectologie* (1950), care (alături de ALR I) îl impune drept cel mai mare dialectolog al epocii. Este profesor invitat la universităţi din SUA şi Brazilia şi continuă să facă anchete pe teren în Europa, Brazilia şi America, iniţiind şi alte lucrări de geografie lingvistică, cum ar fi, de exemplu, Atlas linguistique sonore de la Belgique et des régions limitrophes.

La Universitatea din Louvain, dincolo de potenţialul ştiinţific, îşi dovedeşte şi calităţile cu totul aparte, unice, de organizator şi de catalizator al vieţii lingvistice europene. Înfiinţează Centre International de Dialectologie Générale (CIDG, 1951) şi buletinul acestuia, revista „Orbis", pe care le conduce până la moartea sa, este secretar al Comisiei pentru Ancheta Lingvistică (Commission d'Enquête Linguistique) (1952–1961) şi organizează, în 1960, Primul Congres Internaţional de Dialectologie Generală, la Louvain şi la Bruxelles. Se stinge însă, pe neaşteptate, la 17 februarie 1961, înainte de a împlini vârsta de 60 de ani, lăsând în urma lui numeroase proiecte neîmplinite, dar şi câteva demersuri instituţionale care s-au dovedit durabile până astăzi. Astfel, Centrul Internaţional de Dialectologie Generală există şi acum, la Louvain, sub direcţia prof. Pierre Swiggers. De asemenea, buletinul Centrului, revista „Orbis", prin munca şi sacrificiul aceluiaşi Pierre Swiggers, apare în continuare, sub egida CIDG şi a Centrului de Istoriografie a Lingvisticii de pe lângă Universitatea Catolică (Katholieke Universiteit) din Leuven, înfiinţat şi condus tot de Pierre Swiggers, cel care, trebuie subliniat acest lucru, păstrează şi perpetuează, cu devotament şi tenacitate, amintirea şi moştenirea lingvistică a lui Sever Pop în Belgia.

În tot ce a făcut, atât în lucrările sale ştiinţifice propriu-zise, cât şi în activitatea de organizator, Sever Pop a rămas aproape de ţara sa de origine şi în tot ce a întreprins se simte amprenta formaţiei sale ştiinţifice de la Universitatea

clujeană şi de la Muzeul Limbii Române. În fapt, Sever Pop a rămas până la sfârşitul vieţii un „muzeist”, un membru al Muzeului Limbii Române şi al Şcolii lingvistice clujene, cristalizată în jurul acestui „vast şantier ştiinţific” (cum îl numeşte Romulus Todoran, elev şi discipol al lui Sever Pop).

Toate acestea sunt motive pentru care revista „Dacoromania”, serie nouă, continuatoare a buletinului Muzeului, doreşte să-l omagieze pe Sever Pop, dedicându-i în întregime acest număr (1/2011). Materialele care se publică în continuare (o biobibliografie cvasicompletă, o lectură pătrunzătoare a corespondenţei sale cu Sextil Puşcariu în special din anii în care Pop s-a aflat la Paris, o selecţie din scrisorile trimise de Pop lui Puşcariu în anul 1927 de la Paris şi corespondenţa lui cu D. C. Amzăr) vin să întregească profilul uman, moral şi ştiinţific al savantului român. Ele vor contribui, desigur, la elaborarea unei necesare monografii cuprinzătoare asupra unuia dintre cei mai de seamă lingvişti români.

**Cuvinte-cheie:** Sever Pop, Sextil Puşcariu, dialectologie, geografie lingvistică, atlase lingvistice, ALR.

**Keywords:** Sever Pop, Sextil Puşcariu, dialectology, lingvistic geography, lingvistic atlas, ALR.

COLEGIUL DE REDACŢIE